VÄSTERBOTTENS MUSEUM

ARKEOLOGISK RAPPORT

Arkeologisk utredning

Inventering av forn- och kulturlämningar inom området kring Rävlidengruvan och Rävlidmyrgruvan, Lycksele kommun, Västerbottens län.

Västerbottens museum/ Uppdragsverksamheten
Nina Granholm 2016 Dnr 577/16

Innehållsförteckning

Administrativa Uppgifter 3
Sammanfattning 4
Inledning 4
Syfte och metod 4
Området 5
Resultat 5
  Nyregistrerade lämningar 6
Referenser 9
Bildbilaga 10

Omslagsbild: Jordrymning med träkonstruktion, nyregistrerad lämning punkt 4.

Administrativa Uppgifter

Vbm dnr:	577/16
Beställare:	Boliden Mines
Typ av uppdrag:	Frivillig arkeologisk utredning
Län:	Västerbotten
Kommun:	Lycksele
Socken:	Lycksele
Ort:	Rävliden/Kristineberg
Fastighet:	Rävliden 1:1, Forsheden 1:3, Björksele 1:99, 2:27, 8:2, 1:24, 1:31–34, 6:1, 7:4, Kristineberg 1:215, Släppträsk 1:4, 1:19 och Vindelgransele 2:37
Kartblad:	72G 2g SV och SO, 72G 1g NV och NO
Fornlämningar:	Lycksele 177:1
Nyregistrerade lämningar:	Egen nummerserie Punkter 4, 6-7, 9, 11, 12, 14, 18-19, 21-26, 28 och 32, Linje 10 och 33, Yta 15 och 20.
Utredningsperiod:	29/8 – 1/9 och 3/11 2016
Fältpersonal:	Nina Granholm
Foto:	Nina Granholm
Projektion:	SWEREF 99 TM
Kartunderlag	© Lantmäteriet

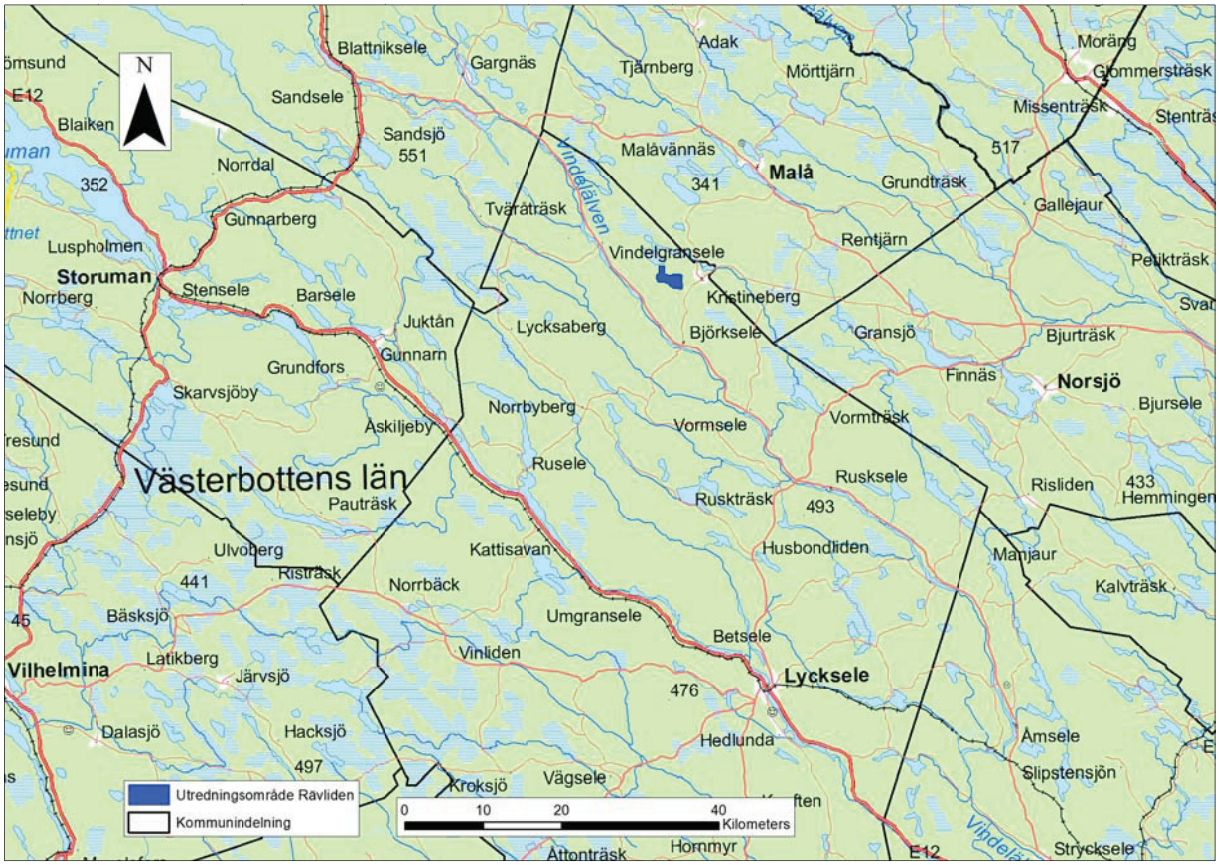

Figur 1. Översiktskarta med utredningsområdet markerat.

Sammanfattning

På uppdrag av Boliden Mines har Västerbottens museum genomfört en arkeologisk utredning inom fastigheterna Rävliden 1:1, Forsheden 1:3, Björksele 1:99, 2:27, 8:2, 1:24, 1:31–34, 6:1, 7:4, Kristineberg 1:215, Släppträsk 1:4, 1:19 och Vindelgransele 2:37, i Lycksele kommun.

Syftet med utredningen var att hitta och registrera eventuella forn- och kulturlämningar inom det utpekade utredningsområdet. I området fanns sedan tidigare en registrerad fyndplats, RAÄ Lycksele 177:1.

Vid utredningen påträffades och registrerades 21 kulturhistoriska lämningar, som alla antas vara kopplade till gruvnäringen i området. Mest troligt är lämningarna från perioden för prospekteringen av området, det vill säga 1930-tal. I anslutning till den sedan tidigare registrerade fyndplatsen framkom inga ytterligare fynd eller lämningar.

Inledning

Västerbottens museum fick i uppdrag av Boliden Mines att genomföra en utredning av förekomsten av forn- och kulturlämningar inom ett ca 5,7 kvadratkilometer stort område i anslutning till Rävlidengruvan och Rävlidmyrgruvan utanför Kristineberg i Lycksele kommun.

Inom området fanns sedan tidigare en registrering i FMIS (Riksantikvarieämbetets register för forn- och kulturlämningar), RAÄ Lycksele 177:1, som är en fyndplats för en kvartspilspets.

Syfte och metod

Syftet med utredningen var att hitta och registrera forn- och kulturlämningar.

Inför fältarbetet genomfördes en studie av gamla kartor, FMIS och terrängmodeller baserade på LIDAR-data och lokalhistoriska källor, i den mån sådana fanns tillgängliga.

Fältarbetet utfördes genom en okulär inventering av hela området, registrering och dokumentering av lämningar genom positionering med GPS (projektion SWEREF 99 TM), beskrivning och fotografering.

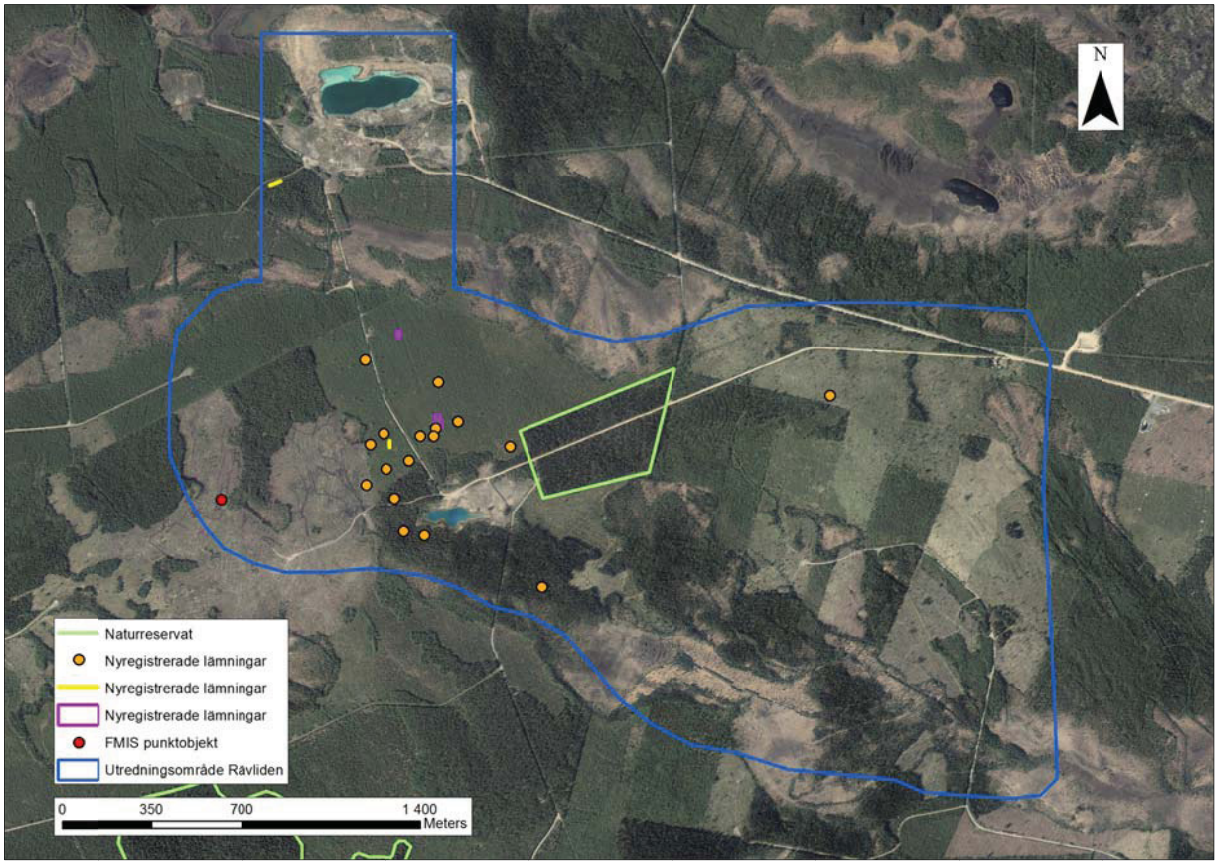

Figur 2. Karta över utredningsområdet.

Området

Utredningsområdet ligger ca 2 km väster om Kristineberg i Lycksele kommun och innefattar de båda gruvorna i Rävliden och Rävlidmyran, som i dagsläget är overksamma, och Rävlidengruvans naturreservat (se figur 2). Högsta punkten, ca 470 m ö h, är i områdets nordöstra del och de lägsta punkterna, ca 360-365 m ö h, i sydöstra och nordvästra delen. I den södra delen och utanför den norra delen är marken övervägande sank (myrmark). I övrigt består området av stenig morän och skogsmark, med omväxlande äldre skog, ungskog och hyggen. Inom området finns spår av provborrning från modern tid och främst i västra delen är många körspår/maskinspår i anslutning till denna verksamhet. Även äldre spår efter prospektering finns inom området, troligen från 1930-talet då malmfyndigheterna i Rävliden och Rävlidmyran, upptäcktes.

Gruvan i Rävliden anlades på tidigt 1940-tal och i Rävlidmyran på tidigt 1950-tal, den senare var i bruk ända fram till 1991. Kring Rävlidmyrgruvan finns även många spår efter sentida aktiviteter som möjligen kan kopplas till de åtgärder som genomförts i samband med att metaller/tungmetaller börjat läcka ut från gruvan på grund av erosionsskador. De slutgiltiga ingreppen i anslutning till detta färdigställdes år 2009.

I den västra delen finns områdets enda FMIS registrering, RAÄ Lycksele 177:1 registrerad 1973, som är en fyndplats för en kvartspilspets upphittad av en privatperson vid skogsdikning.

Resultat

Inom utredningsområdet registrerades sammanlagt 17 punktobjekt, två linjeobjekt och två ytobjekt (se figur 3 och tabell sida 9). Alla dessa antas vara lämningar relaterade till prospekteringen av området på 1930-talet.

I anslutning till RAÄ Lycksele 177:1 hittades vid besökstillfället inga nya lämningar eller ytterligare fynd.

Nyregistrerade lämningar

Punkt 4: Jordrymning (grop), kvadratisk ca 4 x 4 m och 0,5-0,8 m dj. I botten på gropen finns rester av träkonstruktion (från provborrning?) ca 2 x 2 m och ca 0,7 m h, bestående av förmultnade brädor (se figur 4).
Gropen är beväxt med ca 8 mindre björkar och lite sly.

Punkt 6: Jordrymning (grop), oregelbunden ca 4,5 m i diam och vattenfylld (se figur5). Utanför gropens S-kant är en väl överväxt hög av jord och sten, oregelbunden ca 5 m i diam och ca 0,8 m h.
Jordhögen är beväxt med en större gran och ett 10-tal mindre granar.

Punkt 7: Jordrymning? (grop), oregelbunden ca 3,5 m i diam och vattenfylld. Ställvis omgiven av vall 1-1,5 m br och ca 0,3 m h. Lämningen är svårtolkad pga växtlighet och vatten (se figur 6).
En äldre stubbe växer innanför kanten på gropen, i övrigt är allt överväxt med gräs och sly.

Punkt 9: Jordrymning (grop), oregelbunden ca 5 m i diam och ca 2 m dj. Utanför gropens SSV-kant är en väl överväxt hög av jord och sten, oregelbunden ca 6 x 4 m (NNÖ-SSV) och ca 0,6 m h. I botten på gropen finns möjliga rester av träkonstruktion (svårtolkat).
I gropen växer ett 10-tal mindre björkar och lövsly. På högen växer ett 20-tal mindre björkar, ett 10-tal mindre granar och lövsly.

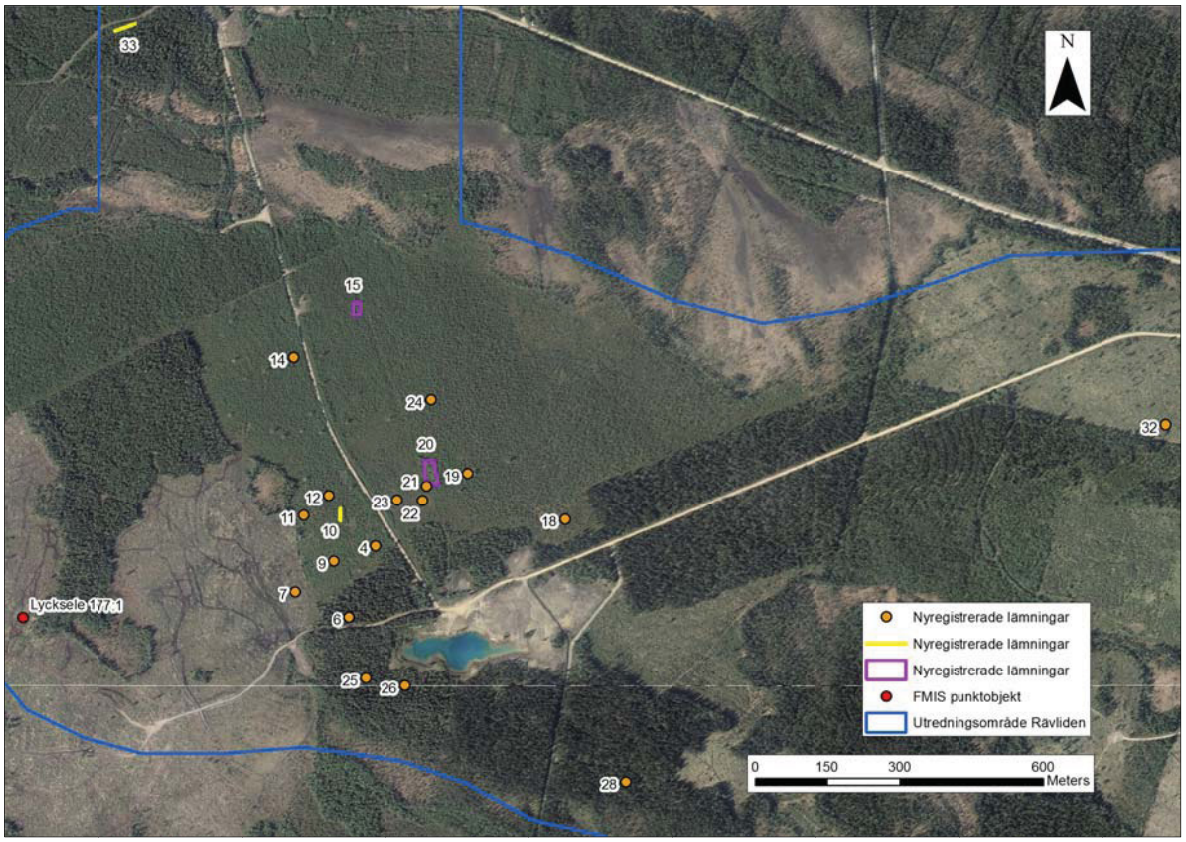

Figur 3. Karta över nyregistrerade lämningar.

Linje 10: Jordrymning (schakt), ca 25 m l (N-S), 3-5 m br och ca 1,8 m dj (se figur 7). På kanterna är ställvis vallar ca 1,5 m br och upp till 0,6 m h.
Uppe på N-kanten står en äldre rönn, insidan av dikets kanter är beväxt med flertalet björkar, gran och lövsly. Vallarna är beväxta med ungskog, främst gran och björk.

Punkt 11: Jordrymning (grop), oregelbunden ca 5 x 4 m (NÖ-SV) och ca 1,5 m dj. Utanför gropens NNV-kant finns en hög av jord och mindre stenar, oregelbunden 6 x 4 m (NÖ-SV) och ca 0,6 m h, delvis överväxt.
Kanten på gropen är beväxt med ett 10-tal mindre granar, enstaka mindre björkar och lövsly. Högen är beväxt med enstaka mindre barrträd, ett 10-tal mindre björkar och granplantor.

Punkt 12: Jordrymning (grop), oregelbunden ca 5 x 4 m (ÖNÖ-VSV) och ca 1,7 m dj, ställvis omgiven av vall (oregelbunden) ca 2 m br och 0,3-0,5 m h.
I kanten på gropen växer ett 10-tal granar, ett 10-tal mindre björkar och lövsly. På vallen växer blandskog.

Punkt 14: Jordrymning (grop), oregelbunden ca 6 x 5 m (NV-SÖ) och 1-1,5 m dj (ojämn botten), utanför NNÖ-kanten är en hög av jord och sten, oregelbunden ca 7 x 4 m (NNÖ-SSV) och ca 1 m h (se figur 8).
Gropens kanter är beväxt med en björk, 3 granar, ett 10-tal mindre granar och lite sly. Högen är delvis beväxt med ett 10-tal björkar, en tall och en mindre gran.

Yta 15: Jordrymning, inom en yta ca 25 x 15 m (N-S) är spår efter jordrymning, främst ett schakt ca 20 m l (N-S), 2-4 m br och 0,5-1 m dj. Vallar/högar av jord och sten finns på sidorna, främst på Ö-sidan, 2-4 m br och 0,4-0,7 m h.
Beväxt med ung blandskog och sly.

Punkt 18: Jordrymning? (grop), rektangulär ca 4 x 3 m (Ö-V) och ca 0,7 m dj. Omgiven av en oregelbunden vall 1,5-2 m br och 0,3-0,5 m h, vall saknas i V. En större sten ligger i botten på gropen mot Ö.
Gropen är beväxt med sly och vallarna med blandskog.

Punkt 19: Jordrymning (grop), oregelbunden ca 8 x 4 m (N-S) och 1,5 m dj, på Ö- och V-sida är väl överväxta högar av jord och sten, oregelbundna 7-8 m i diam och 1-1,2 m h.
Gropens kanter är beväxt med ett 10-tal äldre och yngre lövträd och sly. Högarna beväxta med blandskog.

Yta 20: Jordrymning (schakt), inom en yta ca 50 x 25 m (N-S) är ett schakt ca 40 m l (N-S), 4-5 m br och upp till 2 m dj. Utanför V-kanten av gropen är en vall/hög av jord och sten ca 40 m l (N-S), 8 m br och upp till 1,2 m h. Genom vallen/högen går 7 mindre fördjupningar/diken 4-8 m l (Ö-V), 0,2-0,5 m br och 0,2-0,4 m dj. På botten i schaktets S-ände är rester av träkonstruktion (se figur 9-11).
Ytan är beväxt med äldre lövträd, tall och sly. Skogen omkring är ungskog, men på lämningen är träden betydligt äldre.

Punkt 21: Jordrymning (grop), oregelbunden ca 4 x 4 m och ca 1,2 m dj. Ställvis omgiven av vall ca 2 m br och ca 0,4 m h.
Beväxt i kanterna och på vallarna av ett 10-tal äldre lövträd, en större tall och ett 20-tal unga granar.

Punkt 22: Jordrymning? (schakt), oregelbundet ca 10 m l (N-S), 2-3 m br och vattenfylld (troligen inte alltför djup). På kanterna finns ställvis vallar/högar av jord och sten ca 2 m br och 0,3-0,4 m h, väl överväxta (se figur 12).

Kanterna på gropen är beväxt med äldre lövträd, gran- och lövsly. Vallarna/högarna är beväxta med mest en ung tall och enstaka unga granar, gran- och lövsly.

Punkt 23: Jordrymning? (schakt), oregelbunden ca 10 m l (N-S), ca 4 m br och 0,4-0,7 m dj, delvis vattenfylld i botten. På V-sidan av schaktet är högar/vall med jord och sten, upp till 4 m br och ca 0,7 m h.
Högarna/vallen beväxt med enstaka äldre lövträd, enstaka unga granar och tallar och gran- och lövsly.

Punkt 24: Jordrymning (grop), oregelbunden ca 5 x 4 m (Ö-V) och 0,2-0,8 m dj (mycket ojämn botten). Utanför V-kanten av gropen är en väl överväxt hög av jord och sten, oregelbunden ca 9 x 4 m (NNÖ-SSV) och ca 0,7 m h.
Gropen är beväxt med 4 äldre lövträd, löv- och gransly. Högen är beväxt ett 20-tal unga tallar, ett 20-tal unga björkar och sly.

Punkt 25: Jordrymning (grop), oregelbunden 5 x 3 m (N-S) och vattenfylld. Utanför V-kanten är en väl överväxt hög av jord och sten, ca 7 x 4 m (Ö-V) och ca 0,6 m h.
I kanten på gropen växer 3 granar (två äldre), en tall och en äldre björk. På högen växer 4 unga granar, två äldre björkar och gransly.

Punkt 26: Naturföremål/-bildning med tradition, en tall, ca 0,3 m i diam, som på SV-sidan har tre invallade skåror troligen efter en vajer eller liknande. Skårorna är från marken ca 0,3 m, 0,5 m och 0,9 m upp på stammen. I den översta skåran sitter två metallpinnar, ca 0,01 m i diam, inslagna i stammen, troligen delar av ett fäste (pinnarna ser ut att ha blivit avsågade). I mellersta skåran är 4 metallpinnar, ca 0,003 m i diam, som sitter parvis och är möjligen rester av avbrutna fästen (se figur 13-15).

Punkt 28: Jordrymning (grop), oregelbunden ca 5 x 4 m (N-S) och vattenfylld. På V-sida om gropen är en väl överväxt hög av jord och sten, rektangulär ca 9 x 4 m (Ö-V) och ca 0,9 m h. På Ö-sidan är en väl överväxt vall ca 4 m l, 1,5 m br och ca 0,5 m h (se figur 16).
Gropens kanter är beväxt med 7 lövträd och en mindre gran. Vallen är beväxt med en tall, en gran och två björkar. Jordhögen är beväxt med en tall, 3 granar och mycket lite sly.

Punkt 32: Jordrymning? (schakt), 8 m l (N-S), 1,5-2 m br och 0,3-0,9 m dj. På Ö- och V-sida är vallar ca 8 m l (N-S), 1,5-2,5 m br och ca 0,4 m h. Ungefär i mitten på gropen är en större sten/hälla i botten och intill denna är schaktet som djupast. Uppe på kanten i N och S, är hjulspår efter skogsmaskin.
Schaktet är beväxt med sly och vallarna med en mindre björk, en mindre gran, sly och ett 20-tal 1-3 m höga tallar och granar.

Linje 33: Jordrymning (schakt) ca 45 x 2-4 m (ÖNÖ-VSV) och ca 1 m dj. På NNV-sida är en vall ca 45 m l, 2-6 m br och 0,7-1,5 m h. Ett dike är anslutet till lämningen i ÖNÖ och VSV, ytterligare spår av sentida aktivitet finns i form av en fördämningsanordning ungefär i mitten av jordrymningen. Fördämningen består av ett plank (ca 4 m l och 0,9 m h) av tryckimpregnerade brädor med ett trekantigt hål i övre delen på mitten (ca 0,7 x 0,4 m stort) av planket. Möjligen har detta att göra med åtgärder gjorda i samband med att metaller/tungmetaller läckte ut från gruvan pga erosionsskador.
Vallen är väl överväxt med barrskog (både yngre och lite äldre) med inslag av löv och schaktet är beväxt med sly och gräs.

Koordinattabell för nyregistrerade lämningar

Objekt	N	E
Punkt 4	7220292,23	663361,73
Punkt 6	7220144,76	663306,44
Punkt 7	7220197,26	663193,98
Punkt 9	7220260,65	663274,69
Linje 10*	7220354,88	663288,45
Punkt 11	7220355,90	663211,19
Punkt 12	7220397,18	663264,37
Punkt 14	7220685,31	663190,55
Yta 15*	7220784,79	663320,73
Punkt 18	7220347,96	663758,08
Punkt 19	7220443,21	663554,88
Yta 20*	7220444,01	663479,48
Punkt 21	7220417,59	663468,72
Punkt 22	7220386,79	663460,20
Punkt 23	7220387,65	663407,24
Punkt 24	7220597,20	663477,89
Punkt 25	7220017,22	663341,99
Punkt 26	7220001,42	663423,46
Punkt 28	7219800,38	663883,49
Punkt 32	7220544,92	665009,03
Linje 33*	7221373,33	662837,14

*Koordinat är ungefärlig mittpunkt.

Referenser

Frandsen, S. 2007. *Geokemisk undersökning vid Rävlidmyrgruvan, Västerbottens län. – Provtagning, analys och förslag till åtgärder*. Examensarbete, Sveriges lantbruksuniversitet. Uppsala.

http://www.boliden.com/Documents/About/Corporate%20governance/2016/sv/R%C3%A4vliden_SV.pdf

Bildbilaga

Figur 4. Träkonstruktion vid punkt 4.

Figur 5. Vattenfylld grop vid punkt 6.

Figur 6. Vattenfylld grop vid punkt 7.

Figur 7. Schakt vid linje 10.

Figur 8. Jordhög vid punkt 14.

Figur 9. Schakt inom yta 20.

Figur 10. Schakt inom yta 20.

Figur 11. Träkonstruktion inom yta 20.

Figur 12. Vattenfyllt schakt vid punkt 22

Figur 13. Tall med invallade skåror, punkt 26.

Figur 14. Översta skåran, punkt 26.

Figur 15. Mellersta skåran, punkt 26.

Figur 16. Jordhög vid punkt 28.

VÄSTERBOTTENS
MUSEUM

Box 3183, 903 04 Umeå
Telefon 090-16 39 00. Telefax 090-77 90 00.
info@vbm.se
www.vasterbottensmusem.se